

„Să vină pompierii!”

În anii '60–'70 veneau, după nume sonore ca Arthur Miller, Edward Albee, Tennessee Williams, Robert Anderson, Murray Schisgal, Robert Lee ș.a., o pleiadă de tineri dramaturgi gata să dea cu tifla sclerozatorilor, încremenitelor tradiții, reflexe, comportamente americane. Dar, în același timp, ambiționând să schimbe și structura noilor scrieri dramatice.

Sam Shepard este unul dintre reformatorii cei mai serioși, cu evoluția cea mai spectaculoasă și cu urmările benefice pe care le vedem, în timp. El a început prin a contrazice însăși structura cam închistată a dramei americane, în piesele sale – unele *cu chip* de scenariu – luau locul dramei de tip clasic, în trei acte. Erau structurate modular, alcătuite din părți interșanjabile, regizorului fiindu-i îngăduit să le schimbe locul, conform viziunii sale asupra spectacolului. Într-un spectacol de acest tip nu era de ignorat nici reacția emoțională a receptorului. Influența cinematografului era certă.

Datând din 1983, *Fool for Love* continuă seria pieselor cu tendință mărturisită de a șoca, luând peste picior, ironizând ipocrizia, formalismul, falsul puritanism și pudibonderia burgheziei cu ifose, ostentativ morală, ostentativ religioasă, ostentativ cinstită. Abil mânuitor al cuvântului, actor și regizor el însuși, cunoscând foarte bine scena și culisele ei, Shepard sfidează convenționalismul și găunoșenia acțiunilor și

Teatrul de Stat din Oradea – Trupa Sziliget – *Nebuni din dragoste* de Sam Shepard. Traducere: Göncz Árpád. Regia: Dézsi Szilárd. Scenografia: Florina Bellinda Birea. Cu: Fábian Enikő, Medgyesfalvy Sándor, Kovacs Levente jr., Borsos Barna. Data premierei: 6 februarie 2000.

comportamentului marcat de stereotipie. El parodiază cu efect sigur, modul de viață fals american, plin de sloganuri publicitare, iluzii și *happy-end*-uri cu orice preț.

Personajele lui Shepard răstoarnă, parcă într-un sarcastic hohot de râs, situațiile teatrale, așa-zise „de viață”. Eroii americani sunt parodiați ca și personajele, trăind parcă în nesfârșitele seriale sau telenovele, previzibil adică. El contrazice, ironic, sloganul reușitei sigure, în viață, dovedind, în subtext, că încă mai există, chiar și în lumea cea liberă a tuturor posibilităților, sărăcie, promiscuitate, mizerie materială și spirituală, decepții, suferință. Cu riscul de a te agresa, Shepard îți aduce în față personaje pe care nu știi de unde să le apuci, oameni pasionați, puși în situații insolite, adesea neverosimile. Poate că așa cum apar, ele nici nu există în realitate, dar, sigur, comunică ceva foarte puternic, foarte autentic, în esența lor despre noi și despre existența noastră. Fără falsă compasiune, fără încercarea de a îndulci în vreun fel lucrurile. Piesa *Nebuni din dragoste* nu face excepție. Simbolizând lumea... nebună, americană, *May* și *Eddie* nu pot, nu au cum să nu iasă din normalitate. Cum să explici altfel dragostea... nebună, obsesivă dintre cei doi frați după tată? Toată numai o flacăra, *May* îl devoră pe *Eddie*, cu o încrâncenare ce nu are, nu mai are nimic

omenesc în ea. Ignorând incestul, acest cuplu blestemat refuză să-l accepte pe *Martin*, tânărul absolut normal, americanul care muncește, mănâncă popcorn și merge la cinema... Cei doi tineri plătesc poate grele și vechi păcate ale părinților lor: mame alcoolice, tați iresponsabili...

Piesa a fost tradusă în limba maghiară de unul dintre traducătorii remarcabili de limbă engleză, nimeni altul decât actualul președinte al Ungariei, Göncz Árpád. O traducere nuanțată, rafinată, scenică.

Doi tineri creatori, regizorul budapestan Dézsi Szilárd și scenografa orădeană Florina Bellinda Birea construiesc împreună cu patru actori un spectacol – în spațiul scenei, cu publicul alături – credibil și cât se poate în nota piesei. Elementele de decor, puține, dar esențiale, nu sufocă actorii, permițându-le să-și desfășoare jocul în perimetrul rezervat, între cele două scaune-balansoar, gemene, semnificând cele două case unde un trântor bețiv a făcut cei doi copii, păcălind buna-credință a două femei...

Costumele, aparent modeste, sunt exact ce trebuie: blugi, halat (*May* și *Eddie*), ținută conformistă (*Martin*), numai rochia roșie ca focul anunțând-o pe pătimașa *May*. Poate pe *Tatăl*, aflat doar în închipuirea lor obsedată de el, l-ar fi putut îmbrăca puțin altfel... Cu actorii s-a lucrat foarte bine. De altfel, distribuția numără trei

dintre actorii cei mai buni ai trupei maghiare. Fábian Enikő (premiată pentru *Lola Blau*) a fost o *May* când tristă, disperată, când punctând ironic tiparul din care a croit-o autorul. Îndrăgostită ca în celebrele telenovele, actrița a avut grijă să nu depășească nici o clipă granița dintre posibil și literar. Ambiguitatea pare a fi modalitatea foarte potrivită imprimată de regizor desfășurării acțiunii. Medgyesfalvy Sándor a găsit pentru *Eddie* numeroase nuanțe, fiind adesea imprevizibil. Frumos ca un Adonis, dar

imposibil de „citit“, când iubitul pățimaș, când urând cu putere, agresiv și tandru, el a fost, cred, cel mai aproape de personajele concepute de dramaturgul american.

Kovács Levente jr. a constituit contrapunctul de care piesa nu se putea lipsi. A făcut un *Martin* cam tâmp, năucit de lumea în care a nimerit ca din greșeală un băiat cuminte, al cărui loc nu poate fi lângă *May*. Actorii aceștia au jucat atât de multe roluri principale în nu prea îndelungata lor carieră artistică, încât îți fac

impresia unor maeștri. Iată (Evrika!) așa zice, marele, poate singurul avantaj al angajării într-un teatru din provincie.

Îi secundează, cu bun-simț, având intervenții puține, actorul în vârstă, Borsos Barna. El știe să stea și să asculte în scenă, ceea ce, la urma urmei, nu e puțin. Aș mai vrea să adaug ceva: jocul actorilor, maniera lor de joc, foarte... unguerească, i-aș zice, se potrivește de minune cu „patimile după Shepard“ din această piesă. E un incendiu, pe scenă, de-ți vine să chemi pompierii...

Irina IONESCU

Revizuit și adăugit

O mulțime de fantezii fac să se piardă în spectacolul Andreei Vulpe, după *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare, atât lirismul textului, cât și energia și puterea montării de a trece rampa. Aproape că nu mai contează dacă Theseu a fost un „bandit odios“, dacă măgarul nu este doar „un mamifer supradotat din punct de vedere sexual“, dacă „un vis al unei nopți de vară se întâmplă iarna“ (!!!), cum încearcă să convingă prologul compus special de autoarea versiunii scenice după scrieri de Ovidiu, Herodot, Chaucer, Thomas North.

În plus, pretenția declarată a regizoarei că toate ideile enumerate sunt conținute de piesa shakespeariană se dovedește a fi, neavând acoperire în spectacol, absolut gratuită.

Covârșitoare este, în schimb, influența pe care această lectură extravagantă o exercită asupra scenografiei. Simple, dar foarte frumoase, decorurile și costumele dețin supremația asupra celorlalte componente ale spectacolului, realizatorul lor, Horațiu Mihaiu, putând fi considerat astfel liderul informal al întregii echipe. Din distribuție se remarcă: Clara Flores (*Hermia*) – un temperament puternic, tentată, din păcate, să treacă în forță peste nuanțe și semitonuri; Bogdan Talașman, interpretul unui *Puck* copilăros și foarte răutăcios, ușor sadic chiar; Dan Grigoraș (*Fundulea*) – un actor care-și folosește în mod inteligent resursele comice și calitățile artistice.

Încurajări merită, de asemenea, și cei doi debutanți ai teatrului – Ecaterina Hâțu (*Helena*) și Constantin Lupescu (*Demetrius*).

Teatrul Tineretului Piatra Neamț – Visul unei nopți de vară de William Shakespeare. Versiunea scenică și regia: Andreea Vulpe. Scenografia: Horațiu Mihaiu. Mișcarea scenică: Felicia Dalu. Coloana sonoră: Cristian Juncu. Distribuția: Ovidiu Crlșan, Lucreția Mandric, Victor Giurescu, Constantin Lupescu, Clara Flores, Ecaterina Hâțu/Gabriela Crlșu, Cornel Nicoară, Daniel Beșleagă, Roxana Frunză, Bogdan Talașman, Corneliu-Dan Borcia, Dan Grigoraș, Tudor Tăbăcaru, Pompillu Ștefan, Florin Mircea jr., Paul Chirilă, Olimpia Mălai, Dorina Maria Haranguș, Smaranda Astanel, Alina Grigore, Bogdan Matel, Ștefan Ruxandra, Marius Blaj. Data premierel: 4 martie 2000.